

Austatud lugeja!

2004. aastal hakkas kehtima põhimõte, et prokurör on kohtueelse menetluse juht. Kohtumenetlus hakkas üldmenetluses kohtusse saadetavates kriminaal-asjades toimuma võistlevuse põhimõtte alusel. Prokuratuur läheb kümneaastase praktika ja kogemusega vastu 2015. aasta jaanuarile, kui hakkab kehtima revideeritud karistusseadustik.

Tänase prokuratuuri arengu seisukohalt on olulisteks märksõnadeks kvaliteet, prioriteedid ning rahvusvahelisus.

Kuritegevusvastane võitlus peab olema jõuline ja tark ning tarkuse kriminaalmenetluse kaudu peavad selles võitluses tagama prokurörid. Loomulikult peab kriminaalmenetlus olema kiire ja efektiivne, kuid see, milles järeleandmisi ei tohi teha, on kriminaalmenetluse kvaliteet. See tähendab tõendite head kvaliteeti, põhiõiguste austamist, juriidilist korrektsust, menetluste läbimõeldust, aga ka prokuröride professionaalsust. Tagades igas üksikus asjas, piirkonnas ning valdkonnas kohtueelse menetluse hea kvaliteedi, kindlustame prokuröridena seeläbi ka riikliku süüdistuse hea kvaliteedi kohtumenetluses. Lisaks hästi ettevalmistatud kohtueelsele uurimisele peab prokurör kvaliteetse riikliku süüdistuse esindamiseks tänases kohtus valdama ka retoorikat, ta vajab abijõudu kohtuistungiteks valmistumisel ja aega ka mõtlemiseks ehk adekvaatset töökoormust. Karistusseadustiku revisjoni kontekstis on aga üheks hea kvaliteedi tingimuseks kindlasti ka seaduste stabiilsus ehk teatav õigusrahu. Seejuures on prokuröride hinnangul äärmiselt oluline, et kiiresti toimuva seadusloome protsessis ei unustataks ära tõsiasja, et igal sättel on oma mõte ja tähendus, seaduse muutmine peab olema alati kaalutletud ja vajalik ning iga muutmine peab olema kooskõlas pika perspektiiviga. Praktika kujunemise seisukohalt on oluline meeles pidada, et see on pikaajalise protsessi tulemus ja parema praktika tagamiseks ei ole seaduste muutmine pikas perspektiivis kõige tulemuslikum tee.

Piiratud ressursside tingimustes, kus aastas enam kui 33 000^{*1} alustatavat kriminaalmenetlust peavad juhtima riigi 172 prokuröri, on ja jääb küsimuseks, kuidas tagada seaduses sätestatud legaliteediprintsiibi juures kõikide kriminaalmenetluste juhtimise nõue. Loomulikult lähtub prokuratuur oma töö planeerimisel kuritegevuse struktuurist, kuid ikka jääb küsimus, kuidas teha paratamatuid valikuid kriminaalmenetlustega tegelemise järjekorra, kohtusse saatmise ja muudes ressursside puudutavates küsimustes. Alus valikuks peaks tulenema ennekõike ühiskondlikust vajadusest ning kõikide inimeste õigusest elada turvalises riigis. Alates 2006. aastast on kokku lepitud kuritegevusvastase võitluse riiklikes prioriteetides. Siitkohalt on ilmselt aeg edasi minna ka selles suunas, et prioriteedid seatakse nii valdkondade põhjal kui ka kitsamalt piirkondade tasandil. Samas ei tohi prioriteetide seadmine kunagi lähtuda millestki muust kui ühiskondlikust vajadusest.

Rahvusvahelisus on mitmes mõttes tänase prokuratuuri argipäev. Rahvusvaheliste normide rakendamine riigisisises õiguses on vajalik ja paratamatu, ning arvestades ühiskondlikke tendentse, siis ilmselt pigem süvenev protsess. Koostöö teiste riikidega on tihe ning vahetu. Vaieldamatult on rahvusvaheline koostöö vajalik, kuid prokuratuuri jaoks on saanud oluliseks küsimuseks õige lahenduse leidmine igal konkreetsel juhul, kui ühel pool on kaalukausil riigi rahvusvahelised kohustused ja teisel pool üksikisiku õigused. Prokuratuur peab alati täitma seadust ja lähtuma

¹ Justiitsministeeriumi andmetel alustati 2013. aastal 33 523 kriminaalmenetlust ja 4626 jäeti alustamata.

samal ajal põhiõiguste riive proportsionaalsuse põhimõtet silmas pidades üksikisiku õigustest. Rahvusvahelise õiguse rakendamise kohustuslikkus sunnib meid iga päev endalt karmilt küsima, kas igal juhul on täidetud ausa kohtupidamise nõue, kas välisriikide tõendite kvaliteet, sisu ja usaldusväärsus vastavad üheselt meie riigi normidele, kas isikute väljaandmismenetluste raames on alati arvestatud üksikisiku väljaspool kriminaalmenetlust rakenduvate rahvusvaheliste huvide ja õigustega ning kas ja millistel juhtudel siiski kaalub riigisisene õigus üles rahvusvahelise normi rakendamise kohustuslikkuse.

Karistusseadustiku revisjoniga on praktikutele loodud tänapäevastele vajadustele vastav karistusõigus. Selle rakendamiseks vajaliku reeglistiku vastavus ühiskondlikele ootustele, sealjuures kiirele ja tõhusale kriminaalmenetlusele, on aga küsitav ja ilmselt on paratamatu, et pärast karistusõiguse revisjoni pööratakse pilgud taas kehtiva kriminaalmenetluse suunas.

Prokuratuur loodab, et seadusandja kasutab seadusloomes parimal viisil ära praktikute kogemusi, peab seadusi muutes alati silmas kaugeleulatuvaid ühiskondlike eesmärke ning tagab seaduste rakendajatele võimaluse täita ühiskonna huvides oma kohustusi stabiilses õiguskeskkonnas. Just nii saab prokuratuur täita oma kohust tagada kvaliteetne riiklik süüdistus meie riigis, nõudes omalt poolt igalt prokurörlt tema töös seaduste tundmist, kohtule esitatavate tõendite head kvaliteeti ning juriidilist korrektsust.

Lavly Perling